

Indst. S. XXXXV.

(1917)

Indstilling fra militærkomiteen angaaende det faste kystforsvars organisation

(St. prp. nr. 84 — 1916 og st. prp. nr. 19 — 1917).

Til Stortinget.

Sakens behandling i 1915.

Den 11te august 1915 blev av Stortinget bevilget midler til anlæg av befæstninger i den ytre del av Kristianiafjorden m. v.

I vedkommende stortingsproposition (st. prp. nr. 67 — 1915) var av departementet foreslaat, at de i propositionen omhandlede fremskutte befæstningsanlæg i Kristianiafjorden skulde sortere under fæstningsartilleriet, og befalet skaffes tilveie ved utvidelse av dettes befalskadrer.

Imidlertid gik departementet ut fra, at under mobilisering skulde den sjømilitære distriktschef overta ledelsen av forsvaret — saavel det faste som det flytende — paa sjøfronten i Kristianiafjordens munding. I sin indstilling (kfr. indst. S. LIV for 1915) uttalte militærkomiteen i den anledning:

„Komiteen kan ikke være enig i et saadant princip. Man mener, at den samme mand maa være chef og øverste leder saavel i krig som i fred. Hvis ikke saa er tilfældet, kan man ikke forlange at han skal kunne være i besiddelse av det detaljkjendskap til forsvarsmidlerne og personellet, som skal betjene dem, og den øvelse i deres anvendelse og virkemaate, som alene kan betinge et godt resultat.

Den, der skal lede forsvaret i krig, maa ogsaa kunne forberede det i fred.

Hvad særlig angaar forsvarsforanstaltningerne i Kristianiafjorden (frontalforsvaret), da er disse udelukkende beregnet paa kamp mot krigsskibe og angrep fra sjøen, og de er forutsat at skulle virke i intimt samarbeide med flaaen. Det falder derfor naturlig, at overkommandoen her tildeles en sjøofficer, hvilket ogsaa har faat sit uttryk i de militære autoriteters og departementets ovennævnte uttalelser.

Men naar saa er tilfældet, og det samtidig, som ovenfor paavist, maa kræves, at ledelsen er den samme saavel i krig som i fred, fremstiller det sig som det naturlige, at det heromhandlede forsvar med batterier, minelinjer og torpedoforsvar lægges under marinen og besættes av denne ogsaa i fred.

Spørsmålet om organisationen av personellet foreligger imidlertid ikke for nærværende til avgjørelse, og bevilgning er ikke krævet, idet det bl. a. vil avhænge av Stortingets beslutning angaaende de foreslaaede forsvarsforanstaltningers utstrækning m. v. Komiteen gaar derfor ut fra, at de senere ogsaa forelægges Stortinget forslag basert paa forannævnte ordning.“

Endvidere blev i Stortinget ved sakens behandling av repræsentanten Mjøen fremsat saadant forslag:

„Det henstilles til regjeringen at utrede spørsmålet om de her omhandlede befæstningsanlægs underlæggelse under marinen.“

Dette forslag bifaldtes av Stortinget.

Der blev saaledes ikke truffet nogen avgjørelse i saken det aar.

Sakens behandling i 1916.

Det næste aar — 1916 — behandledes saken paany i st. prp. nr. 84.

Det fremgaar herav at forsvarsdepartementet i anledning av den ovennævnte anmodning fra Stortinget hadde æsket kommanderende admirals uttalelse i saken ved besvarelse av en række spørsmål vedrørende en organisationsmessig henlæggelse av fæstningskomplekset under marinen. Kommanderende admirals svarskrivelse er indtatt som trykt bilag i propositionen.

Admiralen uttaler heri, at han paa grund av manglende arbeidshjelp under den nuværende situation ikke ser sig istand til at gi saa utførlig og detaljert uttalelse som ønsket. Han hævder imidlertid, at alt, som direkte vedrører forsvaret av vor kyst, saavel i fred som i krig bør underlægges en militær ledelse, og at saaledes alle befæstninger, som væsentlig virker mot sjøen, bør underlægges marinen, saaledes som det flytende kystforsvar allerede er det. Hvad særlig angaar spørsmålet om de planlagte befæstninger i den ytre del av Kristianiafjorden, da uttaler han, at alle kystbefæstninger bør organiseres likt og under marinen; at ha enkelte under hæren og enkelte under marinen mener han vil foraarsake uklarhet og vil kun i ringe grad avhjælpe den nu herskende mangel paa enhet. Stilles derfor de heromhandlede befæstninger i nogen særstilling i organisationsmessig henseende, bør dette kun være foreløbig under den forutsætning, at de øvrige kystbefæstninger senere kommer i samme forhold.

Endvidere sees departementet ved oversendelse av kommanderende admirals skrivelse at ha indhentet uttalelse fra kommanderende general, generalstaben og chefen for fæstningsartilleriet, der samtlige fraraader den av kommanderende admiral antydde ordning og tilraader bibehold av den nuværende ordning. Ogsaa disse uttalelser foreligger som trykte bilag til propositionen.

Departementet henviste til disse sidste uttalelser, fastholdt sit organisations-

forslag i st. prp. nr. 67, 1915 og tok idet- heletat avstand fra kommanderende admirals antydde forslag.

Militærkomiteen avgav den 19de juli 1916 sin indstilling til Stortinget (indst. S. LII B—1916).

Efter kortelig at ha redegjort for sakens historie uttaler komiteen i denne indstilling at saken paa grund av den maate, hvorpaa uttalelserne fra de militære myndigheter var indhentet, muligens ikke var saa fuldstændig belyst som ønskelig kunde være, at saken for tiden ikke krævet avgjørelse, idet der ikke var æsket bevilgning til opsættelse av personel, og at komiteen under disse omstændigheter og paa grund av den langt fremskredne tid ikke kunde opta saken til nærmere behandling.

Under indstillingens behandling i Stortinget den 24de juli f. a blev militærkomiteen anmodet om at ta spørsmålet (tillikemed en del andre saker) under behandling under sammentræde mellem sessionerne.

Sakens behandling under militærkomiteens sammentræde mellem sessionerne 1916 — 1917.

Under dette sammentræde har komiteen fra forsvarsdepartementet mottat en ny kongelig proposition (st. prp. nr. 19 — 1917) i saken.

I denne proposition, hvortil henvises, uttaler departementet bl. a., at planerne for de fremskutte befæstningsanlæg i Kristianiafjorden m. v. nu er saa langt fremskredne, at den etat, under hvem anlæggene fremtidig skal sortere, bør faa anledning til at øve avgjørende indflydelse paa det fortsatte arbejde med disse spørsmål, og foreslaar, at der ved organisationen av disse befæstningsanlæg skal befølges samme princip som det, der er lagt til grund for organisationen av de øvrige kystbefæstninger — saaledes at de organisationsmessig lægges under fæstningsartilleriet og hærens myndigheter.

Endvidere har komiteen anmodet om og fra forsvarsdepartementet mottat en del dokumenter og opplysninger, saaledes som fremgaar av nedenstaaende korrespondance:

Skrivelse fra militærkomiteen til forsvarsdepartementet av 27de november 1916:

„Til bruk ved behandling av denne sak tillater komiteen sig at anmode om at bli tilstillet nedennævnte dokumenter og opplysninger:

1. Den i propositionen nævnte skrivelse av 16de december 1915 til kommanderende general (kfr. st. prp. 84 for 1916 pag. 94).
2. Den kommanderende admiral avkrævet redegjørelse i anledning av hans uttalelse (i skrivelse av 27de november 1915) om nødvendigheten av, at det samlede kystvern ligger under en ledelse og at nødvendigheten herav er traadt klart frem under den nuværende situation (kfr. 3dje distriktskommandos skrivelse av 8de januar 1916, pag. 9).
3. Den fremstilling, som efter hvad komiteen har bragt i erfaring er indhentet hos militære myndigheter angaaende hvad der maatte være at bemerke vedrørende det tjenstlige samvirke mellem hærens avdelinger, kystbefæstningerne og marinen under neutralitetsvernet.
4. Opplysning om den nu etablerte ordning av kommandoforholdene ved det ytre forsvar i Kristianiafjorden.“

Skrivelse fra forsvarsdepartementet til militærkomiteen av 2den december 1916:

„I anledning av den ærede komites skrivelse av 27de november d. a. tillater man sig hoslagt at oversende:

1. Gjenpart av skrivelse av 16de december 1915 fra forsvarsdepartementets chef til kommanderende general.
2. Gjenpart av skrivelse av 6te januar 1916 fra kommanderende admiral til forsvarsdepartementets chef.
3. Gjenpart av skrivelse av 8de mars 1916 fra forsvarsdepartementets chef til kommanderende admiral.
4. Gjenpart av skrivelse av 15de mars 1916 fra kommanderende admiral til forsvarsdepartementets chef.
5. Gjenpart av skrivelse av 31te oktober 1916 fra departementet til kommanderende general angaaende kommandoforholdene ved Kristianiafjordens ytre forsvar. Samtidig sendes gjenpart av skrivelse av 30te oktober d. a. fra kommanderende admiral til departementet og gjenpart av tillægsinstruks for de stedfortrædende distriktskommandochefer i 3dje, 4de, 5te og 6te kommandodistrikt.

Den i den ærede komites skrivelse punkt 3 nævnte fremstilling angaaende det tjenstlige samvirke mellom hæren, kystbefæstningerne og marinen under neutralitetsvernet er til uttalelse ved av-

delingerne. Dokumenterne vil bli oversendt den ærede komite saa snart som mulig.“

Denne sidstnævnte fremstilling har komiteen senere (under 16de december) mottat fra forsvarsdepartementet.

Hvad angaar indholdet av disse dokumenter, da dannør de for de første 4 numres vedkommende supplerende redegjørelser til trykte bilag i prp. nr. 84 for 1916, idet kommanderende admiral sees at være avkrævet nærmere forklaringangaaende enkelte punkter i hans redegjørelse.

Dokumenterne under 5) omhandler de for tiden etablerte kommandoforhold i den ytre del av Kristianiafjorden.

Forsvarsdepartementets skrivelse herom av 31te oktober 1916 til kommanderende general er saalydende:

„Kommanderende admiral har med tilslutning av kommanderende general i skrivelse av 30te ds. foreslaat, at der for at skaffe enhet i ordningen av bevogtning, skibsfartforhold, etterretningsvesen m. v. ved Kristianiafjordens ytre del, etableres saadan ordning, at kommandør Dahl, som chef for Kristianiafjordens ytre forsvar tilhørende marinen, ogsaa gives overkommando over Tønsbergfjordens befæstninger og Fredrikstad mineforsvar.

Forsvarsdepartementet bestemmer i den anledning, at der etableres et chefskvarter for Kristianiafjordens forsvar bestaaende av:

Kommandør Dahl (chef),
1 officer fra hæren,
1 officer fra marinen.

Som hærens representant forutsætter departementet beordret en officer av fæstningsartilleriet og fortrinsvis kommandanten paa Tønsberg befæstninger, som isaatald i den utstrækning, som er nødvendig for hans tjenstgjøring ved chefskvarteret overdrager sine gjøremaal som kommandant til ældste officer ved befæstningerne.

Forutsætningen er, at kommandør Dahl meddeles direktiv om, at han med nødvendige og eventuelt av departementet approberte modifikationer stilles i samme tjensteforhold til befæstningerne som tilfældet er med forsvarscheferne i 3dje, 4de og 5te divisionsdistrikt.

Enslydende skrivelse er fra forsvarsdepartementet, marinen, tilstillet kommanderende admiral.“

Det fremgaar herav, at disse forhold for tiden er ordnet saaledes, at den officer av marinen, som har kommandoen over de der stationerte flaaateavdelinger, ogsaa har overkommando over Tønsbergfjordens befæstninger og Fredrikstad mineforsvar.

Hvad angaar det sidst mottagne dokument (den i punkt 3 i komiteens skrivelse nævnte fremstilling), da omhandles heri »det tjenstlige samvirke mellem hærens avdelinger, kystbefæstningerne og marinen under nøytralitetsvernet«.

Forsvarsdepartementet sees under 2den september at ha anmodet kommanderende admiral om at indsende en samlet fremstilling angaaende dette samvirke efter at ha indhentet sine underordnede chefers uttalelser i saken.

Derefter sees uttalelse i saken at være avkrævet fæstningsartilleriet og andre av hærens myndigheter, idet disse har været tilstillet kommanderende admirals eller vedkommende sjømilitære chefers erklæringer.

Samtlige dokumenter er endelig gjennomgaat av departementet og ledsaget av bemerkninger av dette.

Angaaende den fremgangsmaate, som her er anvendt ved indhentelse av uttalelser fra de forskjellige myndigheter, vil komiteen bemerke, at den finder den litet heldig. Det er den samme fremgangsmaate, som sees at være benyttet av departementet ved indhentelse av de uttalelser, som er indtatt som bilag til prp. nr. 84 for 1916. I begge tilfælde er der gaat saaledes frem, at først er marinens myndigheter avøsket uttalelse og saa er disse oversendt hærens myndigheter, istedetfor samtidig at indhente erklæringer fra samtlige. Herved er der git de sidstnævnte anledning til at gjøre sig bekjent med de førstes uttalelser, men ikke omvendt.

Allerede i sin instilling angaaende prp. nr. 84 for 1916 gjorde komiteen bemerkning ved denne fremgangsmaate.

Som det vil fremgaa av komiteens avsluttende bemerkninger, finder den ikke grund til at opta i hele sin bredde spørsmålene om en omorganisation eller om væsentlige forandringer i den nuværende ordning av kystforsvaret. (Kommandoforholdene, organisation av fæstningsartilleriet m. v.) Man har derfor ikke fundet at burde trykke som bilag eller paa anden maate i denne ind-

stilling i detalj redegjøre for indholdet av de ovenfor nævnte omfangsrige dokumenter. Kun skal nævnes, at mens der fra sjømilitært hold hævdes, at den nuværende ordning i flere punkter er uheldig og uhensigtsmessig, saaledes at forandring bør gjøres i retning av at utvide marinens befatning med kystforsvaret, sees hærens autoriteter og forsvarsdepartementet at være av den mening, at den nuværende ordning bør opretholdes som den hensigtsmessigste, idet de mindre mangler, som maatte være kommet tilsyne, kan rettes inden det bestaaendes ramme.

Disse forskjellige opfatninger kommer bedst tilsyne i kommanderende admirals uttalelser paa den ene side og forsvarsdepartementets paa den anden side. Det tør for nærværende være tilstrækkelig at anføre et par av disse uttalelser.

Kommanderende admiral indleder sin fremstilling saaledes:

„I besvarelse av hr. statsraadens skrivelse av 2den september d. a. tillater jeg mig at meddele:

I det samvirke, som under nøytralitetsvernet har fundet sted mellom hæren og marinen, har det ikke manglet paa god vilje og korrekt og elskværdig optræden fra de forskjellige hold, men tiltrods derfor har det, efter min opfatning, vist sig, at det nu herskende system med kystvernets fordeling mellom marinen, kystbefæstningerne og hærens forskjellige avdelinger under sideordnede myndigheter og uten en fælles militær ledelse er tungvindt og uhensigtsmessig.

Aarsakerne dertil maa væsentlig søkes i nøytralitetsvernets opdeling mellom forskjellige institutioner, uensartethet i opfatning av nøytralitetsreglernes aand og tanke og av nøytralitetsvernets karakter, samt ikke mindst i den omstændighet, at de forekommende gjøremaal overveiende er av sjøfartsmæssig art og at virkefeltet for det hele kystverns vedkommende saagodtsom utelukkende omfatter sjøterritoriet.

Under den nuværende ordning er der i forskjellige forhold og ved forskjellige leiligheter kommet for dagen en viss usikkerhet, mangel paa stabilitet og ensartethet i optræden, mangel paa opplysning om foreteelser og foranstaltninger, tilstedeværelse av anordninger utilstrækkelige eller uhensigtsmessige for sit øiemed, forsinkelse i sakenes behandling, samt endelig — kan man vel ogsaa si — en mangel paa samvirke, som uten egentlig at kunne lægges enkelte personer eller institutioner tillast, maa tilskrives systemet og det av mig før paapektede savn av enhet i den militære ledelse av institutioner og gjøremaal, som naturligen hører sammen.“

Han avslutter sin fremstilling saaledes:

„Det kan vistnok sies og vil formentlig bli sagt, at endel av de anførte forhold er av mindre væsentlig betydning og dels allerede er forbedret, dels vil kunne raades bod paa under den nuværende ordning, men ogsaa disse danner sin del av det hele billede, som set i sin sammenheng yderligere har bestyrket min tidligere opfatning av at den nuværende organisation av kystvernet er og blir et lapverk, som knirker og maa knirke i sin funktioneren, og som savner den homogenitet i anlæg og daglig rutine samt den enhet i ledelse, som er en uvægerlig betingelse for at det kan være velskikket for sit formaal.

Bestemt som det er til kontrol med og forsvaret av vort sjøterritorium med dets indgange til rikets viktigere landsdeler er kystvernets hele virke — saavel marinen som kystfæstningerne — av utpræget sjøfartsmæssig karakter og begge dets hovedorganer — det flytende og det faste kystforsvar — heri saa sterkt knyttet til hinanden og til de givne fælles oppgaver at de bør danne en etat.

Og er denne etats hovedoppgave — hvorom der neppe kan herske tvil — intimt knyttet til sjøterritoriet, hvor den kun vil faa befatning med sjøstridskræfter, skibsfart og idetheletat med forhold sjøen vedkommende, maa det være indlysende, at institutionen helt maa grundlægges paa sjøfartsmæssig basis samt ledes og betjenes av et personel med den for øiemedet bedst mulige sjømandsmæssige utdannelse.

De samme synsmaater er fremholdt i de to første avsnit av min skrivelse til forsvarsdepartementets chef av 27de november 1915, „Indledning“ og „Grunde som taler for at det faste kystforsvar sorterer under marinen“, hvortil jeg tillater mig at henvise.

Gjælder det ovenanførte for den nuværende situation, saa vil det ha end større gyldighet under krigsforhold og forberedelsen dertil.

Ut fra alt hvad der foreligger om denne sak finder jeg det derfor at være min pligt atter indtrængende at anbefale, at det hele kystvern lægges under en militær ledelse og at ogsaa kystfæstningerne saaledes underlægges marinen.“

Forsvarsdepartementet uttaler i sin oversendelsesskrivelse til komiteen bl. a.:

„Hensigten med skrivelsen av 2den september d. a. var som det vil fremgaa, at faa frem de mangler som maatte ha vist sig i samvirket mellem hærens, befæstningenes og marinens avdelinger under nøytralitetsvernet.

De av Kommanderende Admiral anførte eksempler og fremførte ankepunkter viser sig stort set at gjælde begivenheter som er foregaaet i krigens allerførste tid.

Naar man ser hen til at vore fredsøvelser er kortvarige, og at man har liten anledning til at an-

ordne fællesøvelser mellem hærens og marinens avdelinger, kunde det ikke overraske at der i begyndelsen forekom endel friktioner.

Dertil kommer at man under nøytralitetsvernet — for ikke at skade andre landsinteresser — har indkaldt minimum av besætnings- og dækningsstyrker m. v. Dette har selvsagt gjort sit til at tjenesten har været vanskeligere at anordne og fremme end naar man har alt opsat med fuld feltmæssig styrke, og de for krig bestemte staber og overordnede kommandoer er etablert, og hvorved marinen vil bli direkte-representert i disse staber.

Videre maa tages i betragtning, at en stor del av det til nøytralitetsvernet indkaldte personel — ogsaa for at imøtekomme almene hensyn — har bestaaet av rekrutter, altsaa mindre øvede folk.

Man kan ikke frigjøre sig fra det indtrykk, at Kommanderende Admiral har skildret forholdene under nøytralitetsvernet paa en saadan maate, at der herigjennem søkes tilveiebragt et paa erfaringer bygget grundlag for den av ham hævdede opfatning, at hele kystforsvaret baade tillands og tilvands bør underlægges hans kommandomyndighet“.

og avslutter sin skrivelse saaledes:

„Departementet finder at maatte uttale at man ved gjennomgaaelsen av de sjømilitære distriktskommandoers samt marinens eskadre- og avdelingscheferes uttalelser faar et andet indtrykk av de her omhandlede forhold end Kommanderende Admiral synes at ville gi uttryk for; og kan det ikke undgaa at vække oppmerksomhet, at vor marines høieste chef ved denne saks behandling ensidig og konsekvent har fundet at kunne fremdrage hvad der har git anledning til friktion og feiltagelser, uten samtidig at finde anledning til at paapeke nogen av de uttalelser i anden retning der foreligger fra marinens egne chefer angaaende samarbeidet mellem de to etater, og uten at paapeke at trods de forekomne mangler har vort nøytralitetsvern under den nuværende ordning og gjennom et tidsrum av henimot 2½ aar funktionert paa en fuldt ut betryggende maate.

Departementet slutter herav at der gjennom de av Kommanderende Admiral fremtrukne eksempler søkes et grundlag for det av nævnte chef i st. prp. 84 — 1916, pag. 65—70, fremholdte syn paa den organisationsmæssige omordning av kystforsvaret.

Efter departementets opfatning er en gjennomgripende omkalfatring av en gjennom ca. 18 aar indarbeidet organisation ganske ugjennemførlig, om man skal følge de av Kommanderende Admiral optrukne hovedlinjer for en saadan omorganisation, og som i prp. nr. 84 — 1916, pag. 53—54, fremholdt er uforenlig med vor konstitutionelle statsordning.

Det tilsigtede maal, den bedst mulige samvirken av alle landets stridskræfter, kan naaes paa en langt enklere maate, naar man overensstemmende med gjældende planer for den egentlige krigsopsætning direkte tilknytter de overordnede staber ved

det faste kystforsvar fornødent og betryggende utstyr med officerer fra marinen — hvilket personel denne etat under nuværende forhold ikke har kunnet avse.*)

Saavidt skjønnes, vil da ethvert spørsmål om mangel paa gjensidig forstaaelse o. s. v. ikke kunne forekomme, undtagen hvor der gripes feil med hensyn paa valg av personer. Ingen militær organisation kan helt ut gardere mot at mangel paa konduite vil kunne forekomme inden saa store etater som hær og marine.

Det er indlysende at departementet under en situation som den nuværende for vort land, forlængst hadde overdraget Kommanderende Admiral yderligere kommandomyndighet over den hele kyst, hvis departementet hadde anset dette for at være en forsvarlig, mer betryggende og en gjennomførlig ordning.

De bagatelmæssige friktioner der har forekommet, har det ikke voldt nogen vanskelighet at fjerne — saasnart de er kommet til departementets kundskap.

Hvad der endnu gjenstaar, nemlig spørsmålet om signalsystemenes yderligere samarbeiden og muligens enkelte ændringer i de faste mineforsvars bevogtningsreglementer, vil snarest bli optat til behandling av en komite, bestaaende av 1 officer fra marinen og en fra fæstningsartilleriet“.

Som man ser har departementet fæstet sig ved, at kommanderende admiral konsekvent har fremdraget, hvad der under nøytralitetstjenesten paa kysten har git anledning til friktion og feiltagelser, uten samtidig at paapeke uttalelser i den anden retning fra de sjømilitære chefer.

Komiteen finder ikke dette paafaldende, al den stund Kommanderende Admiral forøvrig henviser til chefernes uttalelse, der ledsager hans skrivelse, og han finder de foreliggende tilfælder av »friktion og feiltagelser« av den art, at de efter hans mening er av væsentlig betydning og bør lede til en omordning.

End mindre paafaldende synes saken, naar man legger merke til, at departementet selv angir som sin hensigt at »faa frem de mangler, som maatte ha vist sig i samvirket«.

Yderligere skal komiteen i anledning av, hvad der i de ovennævnte dokumenter er kommet frem, kun tilføie, at det er med glæde,

*) Efter gjældende krigsopsætningsplaner skal der i forsvarschefens stab ved:

Oscarsborg, Tønsberg, Kristiansand, Bergen, Agdenes, være tilbeordret en officer av marinen.

den har lagt merke til, at selv om der i flere henseender har hersket saklig uenighet og uoverensstemmelse i opfatningen mellem de befalende i de forskjellige grener av kystvernet under nøytralitetstjenesten, synes det personlige samarbeide overveiende at ha været godt og præget av loyalitet og god vilje.

Komiteens standpunkt.

Som man vil se dreier heromhandlede spørsmål sig oprindelig kun om organisation av personellet ved de i 1915 bevilgede befæstninger i Kristianiafjorden m. v. og om og i hvilken utstrækning disse befæstninger burde underlægges marinen.

Imidlertid har kommanderende admiral tat op til drøftelse og skisseret forslag om en hel omorganisation av fæstningsartilleriet med sigte paa at lægge alle kystbefæstninger i organisationsmessig og kommandomæssig henseende under marinen, og herom er det, at diskussionen i de foreliggende dokumenter væsentlig dreier sig baade i departementets og de militære autoriteters indlæg.

Det specielle spørsmål, som Stortinget har begjært utredet, er herved traadt i bakgrunden og har ikke faat den utredning og belysning, som Stortingets anmodning efter komiteens mening tar sigte paa.

Efter alt, hvad der er fremført og oplyst, kan komiteen ikke frigjøre sig for den opfatning, at der for tiden ved ordningen av vort kystforsvar findes enkelte svakheter, som det blir en nærmere eller fjernere fremtids sak at rette paa.

Enhet i ledelsen er ikke fuldt tilstede, idet de to vaaben, som i første række skal virke sammen — flaaen og kystbefæstningerne — er organisationsmessig helt adskilte og underlagt forskjellige kommandomyndigheter.

Kysten er delt i avsnit, hvorav enkelte — krigshavnene med omgivelser — sorterer under hærens myndigheter, de øvrige under flaatens.

Det kan vistnok ikke negtes, at det under nøytralitetstjenesten har vist sig, at under den nuværende ordning er det vanskelig til alle tider og paa alle steder at opretholde et

fuldt og helt samvirke mellem kystforsvarets forskellige organer, selv om den bedste vilje er tilstede.

Heller ikke kan der sees bort fra, at flere afsnit av vore kystbefæstninger — saaledes de i den ytre del av Kristianiafjorden og de ytre befæstninger i Bergensavsnittet — er utprægede sjøbefæstninger, der udelukkende skal kjæmpe mot skibe og angrep fra sjøen i intimt samvirke med flaaen — omstændigheter, der nødvendiggjør hos befalet en større sjøkyndighet og kjendskap til krigsskibe og deres kampmaate end den, som kan forutsettes i sin almindelighet at være tilstede hos befalet paa vore kystbefæstninger under den nuværende organisation.

En væsentlig betydning for kystforsvaret under krig har ordningen med den private skibsfart, lods-, fyr- og havneforholdene — noget der likeledes kræver større sjøkyndighet hos vedkommende befalet.

Hvorvidt man forat bøte paa disse svakheter bør gaa til en hel omorganisation eller der indenfor den bestaaende ramme kan gjøres de nødvendige forandringer eller træffes de nødvendige foranstaltninger, er det spørsmål, der fremstiller sig til avgjørelse; dernæst hvad der i saa henseende bør foretages.

Efter komiteens mening er imidlertid tiden nu ikke den rette til at træffe saadan avgjørelse og derav følgende forandringer.

Efter komiteens mening og som oftere tidligere fremholdt bør forandringer, særlig organisationsforandringer i vort forsvarsvæsen, undgaaes under en situation som den nuværende. Saadanne forandringer er egnet til at skape uro og forvirring og betegner iethvertfald en svækkelse i overgangstiden.

Av denne grund er komiteen enstemmig kommet til det resultat, at det heromhandlede spørsmål ikke nu bør optages til behandling i hele sin bredde, men at dette i tilfælde faar utstaa, til roligere tider indtræder.

Kun vil man ha bemærket, at naar departementet, som ovenfor citert, betegner den av kom. admiral antydede ordning som »uforenelig med vor konstitutionelle statsordning«, idet den skulde gaa Kongens grundlovsmæssige ret som rikets øverste krigsherre for nær, da kan komiteen ikke være enig heri. Det maa

være selvsagt, at kom. admiral ikke har villet lægge noget saadant i sit forslag.

Hvad angaar det særlige spørsmål, som har git støtet til den heromhandlede diskussion og som er omhandlet i st. prp. nr. 19—1917, nemlig ordningen ved befæstningerne i og ved den ytre del av Kristianiafjorden, da er dette spørsmål i en noget anden stilling, end tilfældet er for de allerede organiserte befæstningsanlæg paa kysten forøvrig.

Befæstningsanlæggene i den ytre del av Kristianiafjorden vil først være færdig om flere aar, og nogen organisationsmæssig opsætning av befalet og mandskabet er endnu ikke etablert.

Med hensyn til disse befæstninger kan der saaledes ikke være de samme betænklichkeiten tilstede ved at gaa til en noget anden ordning, især da de med hensyn til beliggenhet, virkemaate m. v. indtar en særstilling som utprægede sjøbefæstninger, hvor sjøkyndighet og sjømilitær utdanning særlig hos befalet er av væsentlig betydning.

Det vil ogsaa av, hvad der foran er oplyst, sees, at der for tiden ved forsvaret i Kristianiafjordens munding i taktisk og kommandomæssig henseende allerede er truffet en anden ordning end ved de øvrige kystavsnit, idet ogsaa det faste kystforsvar her er underlagt marinen.

Det skal i denne forbindelse oplyses, at dette ikke alene gjælder Tønsbergfjordens befæstninger og mineforsvaret ved Fredrikstad, men ogsaa de provisoriske befæstninger paa Rauø og Bolærne, som for tiden etableres under marinens ledelse.

Nærværende komite er imidlertid av samme opfatning som militærkomiteen av 1915, naar den hævder, at der i heromhandlede spørsmål ikke bør ordnes paa en maate i krig og paa en anden maate i fred, men at »den der skal lede forsvaret i krig maa ogsaa kunne forberede det i fred« — med andre ord: at de heromhandlede befæstninger ogsaa under fredelige forhold, da forsvaret skal planlægges og øves, bør underlægges marinen.

Som ovenfor nævnt er befæstningerne i Kristianiafjorden for tiden kun i taktisk og kommandomæssig henseende underlagt marinen. Dette mener komiteen indtil

videre kan være tilstrækkelig, dog under forudsætning av, at ordningen utstrækkes til ogsaa at gjælde fredstid, saaledes som der er git uttryk for i indstillingens konklusion, og under henvisning til komiteens ovenstaaende præmisser.

Naar komiteen som ovenfor nævnt indstiller paa, at den nu faktisk etablerte ordning med kommandoforholdene m. v. i Kristianiafjordens ytre del utstrækkes til at gjælde ogsaa i fredstid, da menes hermed, at disse befæstninger med mineforsvar i kommandomæssig og taktisk henseende underlægges chefen for 1ste sjømilitære distrikt med inspektionsret, myndighet til anordning av øvelser med videre, paa samme maate som de øvrige kystbefæstninger for tiden er underlagt vedkommende forsvarschef (divisionschef eller stedfortrædende distriktskommandochef) av hæren.

I henhold til ovenstaaende indstiller komiteen til Stortinget at fatte saadan

beslutning:

Der gjøres for tiden ingen forandring i fæstningsartilleriets organisation, forsaavidt angaar kystbefæstningernes stilling.

Befæstningerne ved Kristianiafjordens munding lægges i taktisk og kommandomæssig henseende under den sjømilitære distriktskommando.

Kristiania i militærkomiteen den 24de januar 1917.

Ivar Aavatsmark,
formand.

C. Sparre,
ordfører.

Sem Sæland,
sekretær.